

Ivan Gelemanović
Toni Svoboda
Darinka Šimunčić
Dario Sokač

PROVOĐENJE TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE S DJECOM S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA U CENTRU ZA ODGOJ, OBRAZOVANJE I REHABILITACIJU U KRIŽEVCIMA

1. UVOD

Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju (COOR) Križevci sve do 2006. godine bio je smješten u prostoru Osnovne škole „Vladimir Nazor“, a od 1. siječnja 2006. godine preselio se u novu školsku zgradu koju pohađaju samo djeca oštećenog zdravlja. Od 1. 10. 2007. godine COOR Križevci provodi program predškolskog odgoja za djecu s većim teškoćama u razvoju.

U školskoj godini 2013/2014. COOR pohađa 57 učenika u 3 kombinirana razredna odjela i 6 odgojno-obrazovnih skupina.

U razrednim odjelima nalaze se učenici s lakim intelektualnim teškoćama i nekim oblikom teškoća u razvoju (najčešće su to motoričke i komunikacijske poteškoće te poremećaj u ponašanju).

Odgojno-obrazovne skupine pohađaju učenici s umjerenim ili teškim intelektualnim teškoćama i težim oblikom teškoća u razvoju. S ovom djecom rade stručnjaci: učitelji edukatori-rehabilitatori njih 9, stručni suradnik edukator-rehabilitator defektolog, stručni suradnik edukator-rehabilitator logoped, stručni suradnik knjižničar, dva profesora tjelesne i zdravstvene kulture, tri odgajatelja i rehabilitatora u predškolskom odgoju i jedanaest ostalih zaposlenika.

Programom predškolskog odgoja, naobrazbe i skrbi obuhvaćena su djeca s područja grada Križevaca, općina Sveti Ivan Žabno i grad Bjelovar.

Vrtić pohađa 16 djece s kojima rade stručnjaci u prostoru koji je adekvatno opremljen i specijaliziran za rad.

COOR ima školsko sportsko društvo koje se zove „ŠSD Zorko“. Svake godine učenici Centra odlaze na natjecanja škola koje pohađaju djeca s teškoćama u razvoju. U određenim sportovima učenici Centra za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju natječu se i sa školama koje provode redovnu nastavu, a to su pretežno gradska i županijska natjecanja.

(Godišnji plan i program rada Centra za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Križevci. Školska godina 2013/2014)

2. OSNOVNE ZNAČAJKE NAČINA RADA TE PRAĆENJA I PROVJERAVANJA RADA S DJECOM S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Ako se slažemo da su dobro zdravlje i pravilan tjelesni razvoj osnova za obavljanje svih ljudskih djelatnosti, uključujući i tjelesne aktivnosti, onda se treba suglasiti da je tjelesno i zdravstveno odgojno-obrazovno područje izuzetno važno za skladan tjelesni razvoj učenika. Dakako, to se odnosi na sve učenike, što znači i na učenike s teškoćama u razvoju. Štoviše, potreba za uvažavanjem specifičnosti koja proizlazi iz rada s učenicima s teškoćama u razvoju očituje se ne samo u tome da treba voditi brigu o izboru primjerenih programskih sadržaja, metodičkih organizacijskih oblika rada, metoda rada, doziranju, distribuciji i kontroli opterećenja, nego i o praćenju i vrednovanju njihova rada.

Cilj je tjelesne i zdravstvene kulture zadovoljavanje biopsihosocijalnih potreba za kretanjem kao izrazom zadovoljavanja određenih potreba kojima se uvećavaju adaptivne i stvaralačke sposobnosti u suvremenim uvjetima života i rada. Poseban je cilj tjelesne i zdravstvene kulture za učenike s teškoćama u razvoju da, pored čuvanja i unapređivanja vlastitog zdravlja i zdravlja okoline, osigura i sadržaje koji će doprinositi ublažavanju i otklanjanju popratnih teškoća u razvoju (Findak, 1999).

Dakako, način rada s djecom s intelektualnim teškoćama u razvoju ovisi o brojnim čimbenicima, među koje spadaju i njihove osobine. Dijete s intelektualnim teškoćama ograničeno je za konceptualno mišljenje. Vrlo mu je malo razvijena sposobnost za apstrakciju i generalizaciju. Mišljenje ovog djeteta nosi obilježje konkretnog, perceptualnog i situacijskog mišljenja. Za koncentraciju je nesposobno. Pažnja mu je pasivna. Zapamćivanje je nerazvijeno i otežano. Pamćenje se uglavnom svodi na mehanizmu anatomske-verbalne asocijacije po odabiru i radnji. Dijete nije sposobno za stvaralačko prerađivanje danih činjenica. Imaginacija je slaba i nerazvijena. Nema inicijativu, a voljni se pokreti svode na naviku i igru, pasivnu primjenu naučenih pravila. Eretični su. (Đulman-Cetin, 1997)

Djeca s intelektualnim teškoćama u razvoju pokazuju inferiornost u učenju. Uče polako i sporo. Potrebno ih je stalno hvaliti za njihov trud i predanost. U radu im treba omogućiti veći broj ponavljanja. Svaki njihov uspjeh potrebno je zabilježiti ma koliko se on činio mali. Trebaju osjetiti značenje i vrijednost onoga što uče. U djece s intelektualnim teškoćama u razvoju prisutno je recesivno učenje što znači da se sadržaj rada prezentira, a ne otkriva samostalno. Ova djeca trebaju učiti parcijalno što im omogućava bolje učvršćivanje tragova onoga što uče. U djece s intelektualnim

teškoćama naročito je potreban individualni pristup u radu te utjecanje na one sposobnosti koje se mogu najviše razvijati.

Što se tiče planiranja i programiranja rada, odnosno izrade plana i programa tjelesne i zdravstvene kulture za djecu s intelektualnim teškoćama, uz sve drugo, treba voditi računa o Hrvatskom nacionalnom obrazovnom standardu za učenike sniženog intelektualnog funkcioniranja s višestrukim teškoćama u razvoju, koristiti program za učenike oštećena zdravlja u okviru kojeg su točno navedene skupine oboljenja i referentne skupine kinezioloških operatora koji su indicirani za pojedine vrste oboljenja (Findak, 1999), i dakako, respektirati dobivene rezultate inicijalnim provjeravanjem. Pored toga i prilikom izrade programa, a poglavito pri izboru i primjeni metodičkih organizacijskih oblika rada treba voditi brigu o veličini razrednog odjela odnosno odgojno-obrazovne skupine, o razlici između kronološke i razvojne dobi života pojedinih učenika, o njihovom svrstavanju u homogenizirana odjeljenja te o realizaciji individualiziranih programa unutar homogeniziranih odjeljenja, kao i o realizaciji individualnih programa.

Praćenje i vrednovanje rada učenika, a na taj način i realizacije programa, provodilo se tijekom cijele školske godine. Shodno tome, tranzitivno provjeravanje bilo je prisutno u svim etapama nastavnog procesa. Tranzitivnim provjeravanjem su osim sadržaja koji su primjereni ovom predmetu, i to u modificiranom obliku, obuhvaćeni i točnost, postupnost i jasnoća percepcije. Kontinuitet i kvaliteta stečenih pojmova, stupanj razumijevanja uočenih zakonitosti, trajnost stečenog znanja, stupanj automatizacije i sposobnost primjenjivanja u praksi. Finalno je provjeravanje provedeno na kraju školske godine s ciljem dobivanja uvida o tome je li došlo do napredovanja kod svakog pojedinog učenika te u čemu je napredak i koliko je napredovao. Što se tiče dijela vrednovanja koje se odnosilo na ocjenjivanje učenika, treba kazati da su učenici s lakšim intelektualnim teškoćama ocjenjivani brojeanim ocjenama od 1 do 5, a učenici s umjerenim i težim intelektualnim teškoćama s opisnim ocjenama. To je iz razloga što nam je opisno ocjenjivanje omogućilo da konkretnije ukažemo na specifičnosti koje su karakteristične za svakog pojedinog učenika.

3. ZAKLJUČAK

Na temelju dosad izloženog možemo, uz ostalo, zaključiti da se nastava tjelesne i zdravstvene kulture s učenicima s intelektualnim teškoćama odlikuje i s određenim specifičnostima. To od nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture zahtijeva, osim standardnih profesionalnih kompetencija, i naglašenu potrebu za strpljivost, upornost, domišljatost i kreativnost u radu. To je iz razloga što rad ne samo kineziologa, nego i svih drugih stručnjaka koji rade u ovakvim ustanovama, implicite podrazumijeva, da sve što se radi s djecom s intelektualnim teškoćama pridonosi s jedne strane

podizanju kvalitete njihova života danas i što uspješnijem osposobljavanju za njihovo uključivanje u svakodnevicu sutra, dakle, nakon završetka njihova školovanja.

Dakako, nakon završenog školovanja trebala bi biti neizostavna uloga šire društvene zajednice u stvaranju uvjeta kako bi život i rad takvih mladih ljudi, bez obzira na stupanj njihove tjelesne i intelektualne oštećenosti, bio što bolji i kvalitetniji.

4. LITERATURA

1. A. Đulman-Cetin (1997). Praćenje i vrednovanje rada u tjelesno-zdravstvenoj kulturi kod mentalno retardiranih učenika. U: K. Delija (ur.), *Zbornik radova 6. ljetne škole pedagoga fizičke kulture Republike Hrvatske*, Rovinj, str. 41-42, Savez pedagoga fizičke kulture Hrvatske
2. V. Findak (1999). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture*. Zagreb: Školska knjiga
3. XXX. *godišnji plan i program rada Centra za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju*. Križevci, za školsku godinu 2013/2014.